

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Alia Scotistarum argumenta diluuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

dens : Non fundant quatenus distincta sunt, ly *quatenus* dicente rationem formalem fundandi, concedo Antecedens: dicente conditionem necessariam, nego Antecedens, & Consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo Antecedens : posita causa etiam confurgit effectus, si adsint omnes conditiones ad illius productionem necessariae, concedo Antecedens: si desit aliqua conditio necessaria, nego Antecedens, & Consequentiam. Itaque licet distinctio quantitatis non sit ratio formalis fundandi relatione aequalitatis, & propterea non sit relatio diversitatis, qua distinctionem tanquam rationem formalem fundantem requirit; est tamen conditio ad illam fundandam necessaria: unde quando unitas tanta est, ut realem quantitatum distinctionem excludat, non potest realis relatio aequalitatis exurgere; & ideo, si unica & eadem numero quantitas esset in duobus subiectis, relatione reali aequalitatis non se respicerent; sicut nec duo parietes albi relatione reali similitudinis referrentur, si in utroque eadem numero esset albedo, ut docent nostri Thomista in Philosophia : per quod patet solutio ad ultimam probationem.

27. Obijciunt secundò: Si relatio aequalitatis, aut similitudinis non esset realis, nec realiter distincta in personis divinis, maxime quia repugnat dari in Deo praedicata realia solo numero distincta; Sed haec ratio nulla est: Ergo &c. Major patet ex supra dictis, Minor verò probatur. Quamvis praedicatis Dei absolutis repugnet numero multiplicari, nõ tamen praedicatis relativis: Sed aequalitas personarum est formalitas relativa: Ergo non repugnat illi numero multiplicari. Major probatur: Etsi enim praedicatis Dei absolutis repugnet multiplicatio specifica, non tamen praedicatis relativis; nam paternitas & filiatio in Divinis specie differunt: Ergo idem dicendum est de multiplicatione numerica.

28. Respondeo concessã Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem, nego Antecedens: nam quae distinguuntur specie, conveniunt in genere: nulla autem formalitas Deo intrinseca sub genere continetur: alias esset composita ex genere & differentia, quod actu puro repugnat, Unde paternitas & filiatio in Deo non differunt distinctione specifica, sed in essentia sunt idem; prout verò ab essentia distincta, & in linea relativa, se totis differunt, & primo diversa sunt sicut rerum differentia.

27. Dices, non minus conveniunt paternitas, & filiatio divina, in ratione relationis, quam paternitas & filiatio creata: Sed quia ista conveniunt in genere relationis, non sunt se totis diversa, sed specificè distincta: Ergo paternitas & filiatio divina non distinguuntur se totis, sed distinctione specifica.

Sed nego Majorem: Nam paternitas & filiatio in creatis univoce in ratione relationis conveniunt; in Divinis verò solum analogicè, analogia proportionalitatis: quia nihil potest ut genus, vel ut praedicatum univocum de Deo & creaturis dici, nec de ipsis divinis praedicatis comparatis inter se. Prima univocatio repugnat ratione dependentiae creaturarum à Deo: secunda ob divinitatem praedicatorum transcendendam; omne enim, quod enunciat de Deo, vel de ejus formalitatibus, transcendit ipsas, nec ab eis potest perfecte praescindi; & ideo tã ratio personarum, ut de tribus personis divinis e-

nunciatur, quam ratio relationis, dicuntur analogicè analogiã proportionalitatis, ut in quinta disputationis ostensum est.

§. IV.

Alia Scotistarum argumenta dicuntur.

PRaeter argumenta proposita, quibus Scotista Thomistarum fundamenta conantur intrinsece, alia proponunt ad probandum relationes aequalitatis, & similitudinis in personis divinis reales esse, & non rationis.

In primis sic arguunt: Quod Verbo convenit ex vi processionis, & adoratur ab Ecclesia, reale est: & non rationis: Sed Verbo convenit ex vi processionis esse aequale Patri, & personarum divinarum aequalitas adoratione latrice ab Ecclesia adoratur, ut patet ex illis verbis, qua in praefatione Missae festi S. Trinitatis cantatur: *Ut in essentia unitas, & in personis proprietates, ac maiestate adoretur aequalitas*: Ergo illa non est relatio rationis, sed realis. Addunt quod Arius, & ejus sequaces damnati sunt ab Ecclesia, quia negaverunt personarum aequalitatem: Sed ridiculum est dicere, illos ab Ecclesia fuisse damnatos, quod relationem aliquam rationis, & ante intellectus creati fictionem non existentem, in personis divinis agnoscere requirerent: Ergo relatio illa realis est, & ante omnem mentis fictionem in Deo existens.

Respondeo aequale duobus modis sumi, fundamentaliter scilicet & formaliter: primo modo unitatem quantitatis cum negatione excessus importat: secundo dicit relationem realem, si adsint omnes conditiones ad illius realitatem necessariae; rationis verò, si aliqua desit. In priori acceptione, divinarum personarum aequalitas ab Ecclesia adoratione latrice adoratur, & Verbo convenit ex vi processionis, ex vi cuius accipit Patris naturam; & hoc Arius negabat, Filium creaturam esse asserentes, & consequenter diversa naturam à Patre, illique inferiori propter quod ab Ecclesia merito damnati sunt. In secunda verò acceptione (nempe relativa & formali) aequalitas nec convenit ex vi processionis Verbo, nec adoratur adoratione latrice, nec de aequalitate sic sumpta cum Arius olim controversia fuit.

Arguunt secundò: Si divinarum personarum aequalitas non esset relatio realis, sed tantum rationis, non conveniret personis divinis ab aeterno, sed tantum in tempore; cum ens rationis non existat, nisi dependenter ab operatione & fictione intellectus creati, qui ab aeterno nõ est: Consequens est falsum & absurdum: Ergo & Antecedens.

Huic argumento respondent aliqui, negando sequelam Majoris: nam ens rationis (inquunt) potest dupliciter existere, primò existentia sui fundamenti, secundo existentia propria: prout modo existit ante intellectus apprehensionem secundo autem non nisi dependenter ab illa. Ut autem personae divinae ab aeterno sint, & dicantur aequales, sufficit quod relatio aequalitatis primo illo modo existendi ab aeterno existat.

Sed haec solutio & doctrina displicet: Tum quia existentia realis non potest reddere, nisi realiter existens: ens rationis autem non potest existere realiter, subindeque repugnat illud existere per existentiam reale fundamenti. Tum etiam quia ens rationis est illud, quod habet solum esse objective in intellectu. At si existere per existenti-

manet in

etiam fundamenti, non haberet solum esse obiective in intellectu, sed præter modum illum existendi alius ei compereret: Ergo ens rationis non potest existere per existentiam fundamenti. Unde

Respondent alij, relationem æqualitatis divinarum personarum ab æterno existere, non vi rationis intellectus creati, sed per esse obiectivum, quod habet in intellectu divino; cui ens rationis efficere non repugnat, sicut de respectibus idearum docent plures ex Thomistis.

Sed hæc etiam solutio non placet. Nam ens rationis petit fieri per actionem intellectus, rem altera est, concipientis: unde cum hic modus concipiendi repugnet divino intellectui, omnia in se concipienti, nullum ens rationis potest ab illo formari; nec proinde existere per hoc, quod habeat esse obiectivum in intellectu divino, ut in tractatu de scientia Dei ostendimus, agendo de ideis in mente divina existentibus, & de respectibus, quibus illa multiplicantur. His ergo solutionibus prætermisissis,

Ad argumentum respondeo, distinguendo sequelam Majoris: æqualitas personis divinis ab æterno non conveniret, sumpta formaliter, & prout relationem importat, concedo Majori: sumpta fundamentaliter, & prout dicit unitatem magnitudinis cum negatione excessus, nego Majori; & sub eadem distinctione Minoris nego Consequentiam. Ut enim in solutione præcedentis argumenti dicebamus, æquale duobus modis sumitur, fundamentaliter scilicet, & formaliter: primo modo unitatem quantitatis cum negatione excessus importat: secundo, dicit relationem in tali unione fundatam: primo modo æqualitas convenit personis divinis ab æterno, & independenter ab operatione & fictione intellectus creati; posteriori autem modo illis competit solum in tempore, & ab operatione intellectus creati dependet. Quod autem, ut personæ divinæ ab æterno sint, & dicantur æquales: sufficit quod æqualitas primo modo sumpta illis ab æterno conveniat, patet: nam idem, si sumptum formaliter, relationem rationis importat, quæ ab æterno non existit, & tamen ab æterno Deus est, & dicitur idem sibi. Relatio etiam Domini in Deo non est realis, sed rationis; & tamen ante omnem intellectus fictionem, Deus est, & dicitur Dominus creaturarum, quia illi convenit fundamentum relationis Domini, nullo intellectu fingente. Item relatio fisionis Christi ad beatam Virginem, non est realis, sed rationis, ut docet D. Thomas 3. parte quest. 3. art. 5. & tamen quia fundamentum huius relationis convenit Christo ante intellectus fictionem, dicitur filius Virginis realiter, etiam nullus intellectus fingat relationem rationis. Ita similiter in proposito personæ divinæ ab æterno sunt, & dicuntur æquales: quia ab æterno illis convenit fundamentum æqualitatis, quamvis relatio, per quam æquales relativè constituantur, realis non sit, sed rationis; nec illis ab æterno, sed in tempore conveniat.

Sed contra istam solutionem insurgunt Scotistæ, & dicunt primò, quod ex illa sequeretur, de homine ut à parte rei existentem, prædicari, quod sit species; & de animali, ut à parte rei existentem, quod sit genus: Consequens est falsum: Ergo hæc sequela patet: nam homini à parte rei convenit fundamentum relationis speciei, & animali fundamentum relationis generis: Ergo si

A personæ divinæ dicuntur æquales à parte rei, quia illis ut realiter existentibus convenit fundamentum relationis æqualitatis, de homine à parte rei existente prædicabitur esse speciem, & de animali esse genus.

Secundò, juxta nostram doctrinam non convenit personis divinis, ut à parte rei existentibus, fundamentum relationis æqualitatis: Ergo de illis ut sic non potest dici esse æquales. Consequentia patet ex dictis, Antecedens probatur. Fundamentum relationis æqualitatis non est sola unitas quantitatis, vel magnitudinis cum negatione excessus, nisi adjuncta distinctione unius quantitatis ab alia, ut supra docuimus: Sed huiusmodi distinctio non convenit personis divinis ut à parte rei existentibus: nam licet inter se distinguantur proprietatibus relativis, essentia tamen unius, supra quam fundatur æqualitas, non est à parte rei distincta ab essentia alterius: Ergo personis divinis, ut à parte rei existentibus, non convenit fundamentum relationis æqualitatis.

Tertiò, Effectus formalis sine forma existere nequit: Sed esse æquale, est effectus formalis relationis æqualitatis: Ergo sine illa personæ divinæ, ut à parte rei existentes, non possunt esse, nec dici æquales.

Denique si personæ divinæ ab æterno sint, & dicantur æquales, nulla ratione existente, superfluit omnino relatio æqualitatis: Sed hoc dici non debet: Ergo nec illud.

Hæc tamen instantiæ prædictæ solutioni non obstant. Ad primam enim respondetur, negando sequelam & paritatem. Ratio autem discriminis est, quia fundamentum proximum relationis speciei non convenit homini, ut à parte rei existenti, sed tantum remotum: ut autem denominatio nominis relativi subiecto conveniat, oportet ut fundamentum proximum illi competat. Et hoc in nostro casu contingit: nam fundamentum proximum relationis æqualitatis est unitas magnitudinis cum negatione excessus, quod personis divinis convenit à parte rei. Et in isto argumentum in relatione dominij, quæ non nisi per intellectum convenit Deo, cum sit rationis; & tamen Deus dicitur realiter Dominus, quia fundamentum prædictæ relationis convenit Deo: ex quo non inferitur, idem dicendum esse de denominatione speciei, vel generis respectu hominis aut animalis.

Ad secundam, nego Antecedens. Ad cujus probationem, distinguo Majori: ita ut distinctio unius quantitatis ab alia sit fundamentum vel ratio fundandi relationem æqualitatis; nego Majori: distinctione se habente tantum ut conditione, & unitate ut ratione fundandi, concedo Majori; & concessâ Minoris, nego Consequentiam. Solum enim sequitur, non convenire personis divinis à parte rei conditionem requisitam, ut sequatur relatio æqualitatis, non autem quod fundamentum talis relationis illis realiter non conveniat.

Ad tertiam concessâ Majori, distinguo Minoris: esse æquale formaliter & relativè, est effectus formalis relationis æqualitatis; concedo Minoris: esse æquale fundamentaliter, nego Minoris & Consequentiam; vel distinguo Consequens distinctione Minoris.

Ad ultimam nego sequelam: Nam licet relatio æqualitatis ab intellectu nostro conficta, necessaria non sit ad esse divinarum personarum, nec ad illarum unitatem in essentia, necessaria tamen

est, ut ab intellectu nostro pro hoc statu concipiatur æquales: nos enim viatores illas ut æquales concipere non possumus, nisi ad modum quo res creatæ constituntur æquales, ac proinde non nisi relativè, relatione consecutâ ad nostram apprehensionem: unde prædicta relatio superflua censeri non debet, sicut nec relatio dominij in Deo nostram subsequens apprehensionem superflua censetur, quamvis ad esse Dei nullatenus requiratur, nec ut realiter Dominus sit.

42. Obijciunt ultimo Scoti Discipuli: Verbum divinum, cum sit imago Patris, refertur ad illum relatione similitudinis: Sed hæc relatio, ut potè eadem cum relatione Filij, realis est, & non rationis: Ergo in personis divinis reperitur relatio realis similitudinis.

43. Respondeo in Verbo divino duplicem distinguere à Theologis relationem similitudinis; unâ, quæ supra unitatem essentia divina fundatur; alteram, quæ licet unitatem illam supponat, vel connonet, supra illam tamen non fundatur, sed supra originem, vel expressionem, aut naturam divinam communicationem. Prima relatio est æquiparantia, hoc est ejusdem denominationis in utroque extremo, & pertinet ad primum genus: altera est disquiparantia, seu diversa denominationis in extremis; nec est primi, sed secundi generis. Prima distinguitur à filiatione, non autem secunda. Prima denique (de qua solum in præsentem est questio) non est realis, sed rationis, eò quod ratio fundandi (unitas scilicet divinæ essentia) in utroque extremo non multiplicetur; altera verò realis est; quia illius fundamentum, scilicet passiva generatio, realiter distinguitur ab activa generatione, saltem ratione illius, quod in obliquo importatur, ut antea explicatum est.

§. V.

Corollarium notatu dignum.

44. EX dictis inferes contra Raphaelem de Averrois hæc quæst. 2. sect. 2. & quosdam alios Recentiores, in personis divinis non dari relationem realem æqualitatis, aut similitudinis, fundatam in proprietatibus personalibus, & virtualiter distinctam à relationibus originis. Theologi enim, præter quatuor relationes originis nullam aliam in Deo relationem realem agnoscunt: At qui si daretur relatio realis æqualitatis, aut similitudinis supra paternitatem aut filiationem fundata, & virtualiter ab illis distincta, jam plusquam quatuor relationes reales in Deo admittendæ essent, ut manifestum est: Ergo non datur talis relatio.

45. Deinde, si divinarum personarum similitudo attendereetur, non solum secundum perfectiones absolutas, sed etiam secundum proprietates relativæ, sequeretur Filium esse magis similem Patri, quam Spiritum sanctum: Sed hoc absurdum est: Ergo & illud. Probatur sequela: Filius enim assimilaretur Patri in relatione Spiratoris, in qua Spiritus sanctus illi assimilari non potest: Ergo esset Patri similior.

Præterea, cum relationes divinæ non gaudeant perfectione relativâ, virtualiter à perfectione essentia distinctæ, sed infinitam tantum essentia perfectionem implicite includant, ut supra ostensum est, ratione solum essentia possunt æqualitatem fundare: relatio enim æqualitatis fundatur in unitate magnitudinis, seu perfectionis cum negatione excessus, ut patet ex supra dictis.

Disputatio
art. 5.

Denique admittenda adhuc alia sententia, quæ docet relationes perfectionem relativam essentia superaddere, concedenda non est inter divinas personas relatio æqualitatis aut similitudinis fundata in proprietatibus personalibus, quia, ut docet D. Thomas hic art. 1. ad 4. una relatio non potest aliam relationem fundare, aliâs daretur processus in infinitum: Sed proprietates personales sunt formaliter relationes: Ergo super illas fundari non potest relatio realis æqualitatis, aut similitudinis.

Dices Pater & Filius in ratione personæ constituntur proprietatibus relativis, & tamen ut sic constituti referuntur ad Spiritum sanctum relatione Spiratoris virtualiter distinctâ à paternitate & filiatione: Ergo relatio divina capax est, ut referatur per aliam relationem realem virtualiter distinctam.

Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens: Relatio divina sumpta in abstracto capax est, ut referatur, nego. Sumpta in concreto, & prout idem est quod persona, concedo. Sicut enim persona Patris, quamvis per relationem constituta in ratione personæ, est principium quod generationis, & refertur ut quod per paternitatem sub conceptu referentis; ita Pater & Filius relationibus constituti, sunt principium quod processionis Spiritus sancti, & referuntur ut quod relatione Spiratoris. Hæc tamen relatio non fundatur in paternitate & filiatione; sed in spiratione activa utriusque communi. Ex quo tantum sequitur, relationem divinam concretivè sumptam (quæ ratione idem est quod persona) esse capacem, ut referatur ut quod, relatione, non in ipsâ, sed in spiratione activa fundata, quod libenter fatemur: non autem quod possit esse fundamentum ulterioris relationis, per quam ipsa in abstracto sumpta referatur ut quod.

Quærent hic aliqui, an personæ divinæ sint & dici debeant æquales, non solum in magnitudine & perfectione, sed etiam in æternitate & duratione? Ratio dubitandi est, quia inter illas reperitur prioritas & posterioritas originis, quæ ipsarum coæternitati videtur ob stare.

De fide tamen certum est, personas divinas esse in duratione æquales. Hoc patet primo ex symbolo Athanasij, ubi dicuntur esse unus æternus: At æternitatis unitas non patitur inæqualitatem durationis: Ergo tres personæ divinæ sunt in duratione æquales.

Secundò patet, quia duratio immutabilitatem consequitur, immutabilitas verò actualitatem: Sed tres personæ divinæ sunt ejusdem æqualitatis, cum sint ejusdem essentia & existentia: Ergo sunt ejusdem immutabilitatis, & consequenter ejusdem durationis.

Tertiò, ut egregie discurrit D. Thomas hic art. 2. quod terminus productus non coexistat suo principio, vel provenit ex imperfectione principij, quia nempe non statim ab initio est perfectum omni perfectione; ut constat in pueris, qui ob debilitatem virtutis generati non potest: vel quia agens liberum est, & pro sua libertate non statim producit effectum: vel denique, quia actio, per quam terminus producit, est successiva: Sed nihil horum reperitur in processionem divinarum personarum; nam Pater v. g. non ex electione libera, sed naturaliter Filium producit; illius enim natura ab æterno fuit perfecta; & actio quoque, quæ Filium producit, non